

Lesbrief: Met Dummie op zoek naar dieren in het oude Egypte

Het doel van deze lesbrief is om leerlingen uit de bovenbouw van het basisonderwijs te enthousiasmeren voor het oude Egypte en de Dummie de Mummie-boeken. Daarnaast is het doel om leerlingen iets te leren over dieren in het oude Egypte. Hierbij wordt ingegaan op de rol die dieren speelden in het dagelijks leven van de oude Egyptenaren, maar ook op de functies van dieren in het hiernamaals en in het godenrijk. In een digibordles neemt Dummie (hoofdfiguur uit de Dummie de Mummie-boeken van auteur Tosca Menten) de leerlingen mee naar zijn oude land Egypte en leert ze over de dieren uit zijn tijd. Regelmatig wordt het informatieve verhaal gekoppeld aan het verhaal uit de kinderboeken. De les is, vanwege het thema, bijzonder geschikt om in de periode rondierendag of de Kinderboekenweek te geven.

Doelgroep	Bovenbouw PO
Tijdsduur	Circa 60 minuten
Leerdoel	De leerlingen enthousiast maken voor het oude Egypte en lezen over het verleden. De leerlingen iets leren over de rol die dieren speelden in het leven van de oude Egyptenaren.
Voorkennis	Voorkennis is niet vereist. De kinderboekenserie over Dummie de Mummie vormt wel een leuke aanvulling.
Kerdoelen	Oriëntatie op jezelf en de wereld: 49 en 51 Kunstzinnige oriëntatie: 56
Globale opzet	Aan de hand van de digibordles leren de leerlingen iets over dieren in het oude Egypte. Wat voor dieren leefden in het oude Egypte en wat voor rol speelden deze dieren? Er wordt ingegaan op de rol die dieren in het dagelijks leven, maar ook in het hiernamaals speelden. Iedere slide in de digibordles behandelt een onderwerp. Zo nu en dan wordt er gerefereerd aan fragmenten uit de boeken over Dummie de Mummie. Deze fragmenten zijn in de lesbrief opgenomen, zodat ze voorgelezen kunnen worden aan de klas. Bij dit lespakket hoort een werkblad met vragen en opdrachten die de leerlingen na afloop van de digibordles individueel kunnen maken.

Opzet lespakket

Dit lespakket over dieren in het oude Egypte bestaat uit:

- Een digibordles
- Deze lesbrief voor de docent met praktische achtergrondinformatie voor bij de digibordles, antwoorden op de vragen van het werkblad en suggesties voor opdrachten voor in de klas
- Een werkblad met vragen en opdrachten voor de leerlingen

In de lesbrief is per slide informatie opgenomen over het betreffende onderwerp. Deze informatie dient als achtergrondinformatie en kunt u gebruiken om de leerlingen meer te vertellen over de betreffende onderwerpen. In de notatiebalk van de digibordles is een korte samenvatting gegeven voor de docent, deze kan als handvat dienen tijdens de les.

Informatie bij de slides in de digibordles

SLIDE 1

Met Dummie op zoek naar dieren in het oude Egypte

Dummie is de hoofdfiguur uit de kinderboekenserie *Dummie de Mummie*, geschreven door Tosca Menten. Op een dag treft Goos, een doodnormale jongen die samen met zijn vader Klaas in het doodnormale dorpje Polderdam woont, een mummie aan in zijn slaapkamer! Dit is Darwishi, een eeuwenoude mummie die door een blikseminslag tot leven is gekomen. Goos en Klaas besluiten de mummie, die ze Dummie noemen, in huis te nemen en na een aantal weken gaat Dummie zelfs met Goos mee naar school. Maar niemand mag weten dat Dummie een eeuwenoude mummie is, want dan pakken de wetenschappers hem af!

In deze les neemt Dummie de klas mee naar de dierenwereld van zijn land: het oude Egypte. De digibordles bestaat uit tien slides, waarin de volgende onderwerpen aan bod komen:

- Een introductie van Egypte
- Huisdieren in het oude Egypte
- Dieren als vervoersmiddel
- Dieren als voedsel
- Dieren en goden
- Dierenmummies
- Magische mestkever
- Vijandige dieren
- Wat zijn we te weten gekomen?

SLIDE 2

Het land van Dummie de Mummie

Dummie de Mummie is duizenden jaren geleden geboren in Egypte. Egypte ligt in het noorden van het continent Afrika. Door Egypte loopt de belangrijke rivier de Nijl. Ieder jaar overstroomde de Nijl, waardoor de grond erlangs vruchtbaar bleef. Veel mensen gingen om die reden langs de Nijl wonen. En de meeste bewoners van het huidige Egypte wonen nog steeds in de buurt van de Nijl.

- ⇒ Lees het onderstaande fragment uit *Dummie de Mummie en het Masker van Sebek-Ra* (pagina 27-28) voor.

‘Waarom overstromen rivieren dan eigenlijk?’ vroeg Gijs. ‘Doordat het ergens anders veel regent,’ zei meester Krabbel. ‘Kijk.’ Hij pakte een krijtje en tekende eerst Afrika met bovenin Egypte en daarna de Nijl. Die begon als twee rivieren, die heetten de Witte en de Blauwe Nijl. Een heel stuk onder Egypte kwamen de Witte en de Blauwe Nijl bij elkaar en liepen als één rivier door Egypte heen naar de Middellandse Zee. ‘In de zomer valt er veel regen in het gebied waar de Nijl doorheen stroomt,’ legde meester Krabbel uit. ‘Dat water wordt opgedronken door dieren en planten en wat over is stroomt naar de Nijl. Die brengt al dat water naar de zee. Maar er is gewoon te veel water en daarom loopt de Nijl over. Dat gebeurde vroeger elke zomer, en dan spoelde er vruchtbare grond het land op. Hier.’ Hij tekende zijtakken van de Nijl boven in Egypte. ‘Dit was het meeste vruchtbare stuk van heel Noord-Afrika en daar lagen in de tijd van de farao’s dan ook de steden.’

Veel mensen kennen Egypte van de eeuwenoude piramides. We weten dat er beroemde farao’s in begraven lagen, maar ze zijn nooit in de piramides aangetroffen. Ook denken mensen bij Egypte vaak meteen aan mummies. Veel van deze mummies zijn opgegraven en worden tentoongesteld in musea over de hele wereld, bijvoorbeeld in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. De eeuwenoude mummies worden door wetenschappers onderzocht. Vroeger werden mummies opengemaakt. Een nadeel hiervan is dat er dan meestal niet veel meer van over blijft. Tegenwoordig wordt er veel gebruik gemaakt van CT-scans en röntgenapparaten. De wetenschappers nemen de mummie mee naar een ziekenhuis en kunnen dan op een scherm zien wat er zich onder de windsels bevindt.

- ⇒ Brainstorm met de klas over Egypte. Maak bijvoorbeeld een woordweb op het bord. Wat weten de leerlingen al van het land? Betrek indien mogelijk de actualiteit erbij.

SLIDE 3

Huisdieren in het oude Egypte

Tegenwoordig hebben mensen huisdieren voornamelijk voor de gezelligheid. In het oude Egypte was dit bijna nooit het geval. Alleen de allerrijkste mensen konden het zich permitteren om dieren alleen voor de gezelligheid in huis te houden. Deze rijke mensen hadden vaak iemand in dienst die de 'gezelligheidsdieren' verzorgde. Andere mensen hielden dieren als die nuttig voor hen waren, en niet of nauwelijks voor de gezelligheid. Zo was de kat een goede vanger van muizen, slangen en ander ongedierte en hielpen honden bij de jacht of beschermden het erf. Apen waren ook zeer geliefde huisdieren. Deze dieren kwamen oorspronkelijk niet uit Egypte, maar uit Afrikaanse landen waar veel bomen groeien.

In het oude Egypte hield men twee soorten apen: groene meerkatten, dat zijn kleine, grappige aapjes en bavianen. Wanneer de kleine aapjes nog heel jong waren als ze naar Egypte gehaald werden, pasten zich gemakkelijk aan en konden zonder heel veel moeite tam gemaakt worden. De grote bavianen hebben het daarentegen altijd moeilijk gehad met het Egyptische klimaat. In huis hield men alleen vrouwtjes-bavianen, omdat de mannetjes te groot, sterk en agressief konden zijn. De mannetjes-bavianen leefden in het wild of beschermden, net als de honden, het erf. Paarden werden als hele bijzondere huisdieren gezien. Dit kwam vooral omdat ze 3700 jaar geleden nog onbekend waren in Egypte. Mensen uit o.a. Syrië brachten het dier mee. Omdat een paard zo nieuw en bijzonder was, was het dier erg in trek bij rijke mensen. Daarnaast werd het paard in oorlogstijd gebruikt om de strijdswagen voort te trekken.

SLIDE 4

Dieren als vervoersmiddel

Tegenwoordig bestaan er allerlei manieren om ons van de ene naar andere locatie te bewegen. Als we niet willen lopen, pakken we de fiets en voor grotere afstanden gebruiken we de auto. We kunnen zelfs de oceaan oversteken door de lucht met een vliegtuig. In het oude Egypte bestonden deze vervoersmiddelen natuurlijk nog niet. Nu denken wij vaak dat kamelen dé vervoersmiddelen van het oude Egypte waren, maar in die tijd leefden er helemaal geen kamelen in Egypte!

- ⇒ Lees het onderstaande fragment uit *Dummie de Mummie en de Tombe van Achnetoet* (pagina 98-99) voor.

Meneer Gijsbergen liep vastberaden op een paar kamelen af. 'Zo. Nu gaan we een stukje rijden,' zei hij. 'Waarom?' vroeg Klaas verbaasd. 'Als je in Egypte bent, moet je nu eenmaal op een kameel. Ik trakteer.' 'O. Ik heb liever een ijsje,' mompelde Klaas met een gezicht alsof hij ineens weer diarree kreeg. Meneer Gijsbergen begon druk te onderhandelen met een meneer met een bruin, gerimpeld gezicht en een hoofddoek. Ondertussen bekeek Dummie de grote bruine beesten argwanend. 'Wat zijn die? Ik gheb nooit ghezien.' Heb je nog nooit een kameel gezien? Dat kan niet,' zei Goos ongelovig. 'Wij ghadden ezel. Deze beest is ziek. Er zit bult op rug,' zei Dummie. 'Dat hoort. Echte kamelen hebben zelfs twee bulten. En als ze er één hebben, heten ze dromedaris. 'Domme daris is raar,' snoof Dummie. 'Ik wil ezel.'

In de prehistorie leefden er wel kamelen in Egypte, maar vanaf 3000 voor Christus waren er geen kamelen meer in het land. Hoe kan het dan dat er nu wel heel veel kamelen in Egypte te vinden zijn? In de 6e eeuw voor Christus werden de dieren meegenomen naar Egypte door buitenlandse overheersers. Sindsdien werd het dier gebruikt zoals wij het nu kennen: als vervoersmiddel in de woestijn. Als de oude Egyptenaar geen kameel had, welk dier gebruikte hij dan voor vervoer? Dat waren ezels. Deze werden meestal niet gebruikt om op te rijden, maar om spullen mee te vervoeren.

SLIDE 5

Dieren als voedsel

Net als voor ons waren dieren voor de oude Egyptenaren een belangrijke voedselbron. Mensen hielden vaak vee om deze reden. Koeien werden gehouden voor de melk en voor het vlees. Ossen werden gebruikt om ploegen voort te trekken, maar waren er ook om opgegeten te worden. Daarnaast aten de oude Egyptenaren varkensvlees. Ze vonden varkens hele vieze dieren en wilden deze daarom niet aaien of aanraken. Toch aten ze de dieren wel op, hoogstwaarschijnlijk omdat de prijs van het vlees lager was dan dat van ander vlees. Schapen en geiten werden ook opgegeten.

Vlees was best kostbaar en werd daarom voornamelijk gegeten tijdens feesten en andere speciale gelegenheden. Rijke mensen konden zich uiteraard vaker vlees veroorloven dan mensen die minder geld hadden. Behalve vlees werd er vooral gevogelte en vis gegeten. En rijke Egyptenaren aten ook veel groenten en brood. De arme mensen aten voornamelijk brood en dronken bier. Daarnaast vingen zij vis en gevogelte en plukten ze vruchten van bomen en struiken. Men had ook de mogelijkheid om zelf wat groenten te verbouwen.

SLIDE 6

Dieren en goden

In het oude Egypte geloofden de mensen niet in één god, maar in meerdere goden. Iedere god of godin had zijn of haar eigen taak. Voor bepaalde gebeurtenissen of natuurverschijnselen werd een god of godin verantwoordelijk gehouden. Het was voor de Egyptenaren dus heel belangrijk om de goden te vriend en in een goed humeur te houden. Dit deden ze door te bidden en door offers te brengen.

- ⇒ Lees het onderstaande fragment uit *Dummie de Mummie en het Masker van Sebek-Ra* (pagina 27-28) voor.

Dummie ging staan. 'Jij zegt ghelemaal niet ghoed,' zei hij ongeduldig. 'Mag ik nou keertje zeggen? Ik weet veel beter.' Meester Krabbel aarzelde, maar Dummie stond al voor het bord en tekende een krokodillenkop. 'Deze is Sebek-Ra, die is ghod van alle water. Nijl begint niet door regen, maar door zweet van Sebek-Ra. Sebek-Ra gheeft ghoofd van krokodil en zorgt alles ghroeit altijd gheel ghoed. Van overstromen meester Krabbel zegt ghoed. Elke jaar komt Nijl met veel water. Dan water ghaat weer weg, maar zwarte ghrond blijft. Die gheet kernet, die is ghoed voor ghraan en eten, en wij ghaan zaaien. Dan ghaat ghroeien alles, duurt tijdje, en daarna wij ghalen eten van land. Daarna Nijl stroomt weer over en jaar is voorbij. Nijl is beste van mijn land.' Hij legde het krijtje terug en keek trots de klas in.

Wie plaatjes van de Egyptische goden bekijkt, zal zien dat veel van deze goden iets weg hebben van dieren. De goden hebben het lichaam van een mens met daarop het hoofd van een dier of zelfs een compleet dierenlichaam. De goden hadden verschillende verschijningsvormen. Volgens de oude Egyptenaren kozen de goden dan soms het lichaam van een dier waarmee ze overeenkomstige eigenschappen hadden. Zo zou de god van de wijsheid, Thot, het lichaam van een baviaan kiezen, omdat bavianen als slimme dieren werden gezien. Thot wordt ook vaak afgebeeld met de kop van een vogel (die van de heilige ibis), omdat hij tevens de god van de schrijfkunst is en de oude Egyptenaren met vogelveren schreven. De oorlogsgodin Sachmet koos juist voor een sterke leeuw.

SLIDE 7

Dierenmummies

De oude Egyptenaren geloofden dat als ze op aarde goed geleefd hadden, ze na de dood een eeuwig leven kregen in het hiernamaals. Om het lichaam zo goed mogelijk te behouden werd het gemummificeerd.

Naast mensenmummies zijn er ook veel dierenmummies gevonden. Waarom werden ook dieren gemummificeerd?

In het oude Egypte waren er vier soorten dierenmummies:

- *Mummies als voedsel voor een overledene*

De Egyptenaren geloofden dat je na je dood op reis ging naar het hiernamaals. Tijdens zo'n reis had de dode wel eten nodig. Daarom gingen er gemummificeerde dieren mee het graf in. Eigenlijk waren het een soort voedselpakketjes voor de overledene.

- *Mummies van huisdieren*

Sommige huisdieren werden ook gemummificeerd. Dit deden alleen rijke mensen. Dus bij de koninklijke familie en de absolute elite. Als het baasje dood ging, werd het dier bij hem in het graf gezet. Op die manier kon het baasje zijn geliefde huisdieren meenemen in het hiernamaals. De huisdieren werden hier niet speciaal voor doodgeemaakt. Als het huisdier eerder dan het baasje stierf, bewaarde ze de dierenmummie netjes totdat het baasje dood ging. Als het dier doodging, werd het graf van het baasje opengemaakt en werd de dierenmummie erbij gelegd.

- *Mummies van heilige dieren*

Voor de Egyptenaren waren sommige dieren heilig. Een van de bekendste heilige dieren is de Apis-stier. Per tempel was er één heilig dier. Dat dier werd bij de tempel door priesters verzorgd. Als het dier dood ging, werd het gemummificeerd en in een speciaal graf neergelegd.

⇒ Lees een stukje voor uit hoofdstuk 0 (pagina 9-13) van *Dummie de Mummie en de Dans van de Cobra*. Bijvoorbeeld over Asp Arat (onderstaand fragment).

Het was avond in Boeto. Darwishi en zijn oude vriend hogepriester Hepsetsoet liepen langs de Nijl naar de tempel van Asp Arat. Om hen heen klonk geritsel. 'Waarom zijn er zoveel slangen?' vroeg Darwishi. 'Omdat de Nijl gaat overstromen,' zei Hepsetsoet. 'Ze komen uit hun holen en vluchten de woestijn in. Als de slangen weg zijn, komt de vruchtbare grond, en daarom vieren we hier morgen feest. Asp Arat is de slangengodin en Boeto is haar stad.' In de tempel liepen ze door de ruimtes voor de gewone mensen naar de offerkamer. Vol ontzag keek Darwishi naar de geraamtes en mummies van ontelbare slangen.

- *Mummies als offers voor de goden*

Dierenmummies werden ook gebruikt als offers om de goden tevreden te stellen of om ze ergens voor te bedanken. Wanneer iemand een tempel bezocht, kon hij een dierenmummie kopen om te offeren. Nadat de dieren geofferd waren, werden ze in onderaardse gangen bij elkaar begraven.

SLIDE 8

Magische mestkever

Dummie de Mummie en de gouden scarabee begint met de dood van Dummie (die toen nog Darwishi heette) in het oude Egypte. Vlak voordat hij de reis door het hiernamaals gaat maken, belooft zijn vader, de farao, hem dat hij de scarabee mee krijgt om hem te beschermen.

⇒ Het volgende fragment is afkomstig uit *Dummie de Mummie en de gouden scarabee* (pagina 10-11).

'Ja. Je gaat op reis, zoon,' zei de farao. 'Nu al? Maar ik wil hier blijven,' zei Darwishi angstig. 'Of ga jij met me mee?' Zijn vader schudde zijn hoofd. 'Maar ik kan toch niet alleen op reis?' 'Je gaat niet alleen,' zei de farao. 'De scarabee van Mukatagara gaat met je mee. Hij zal je beschermen onderweg.' Darwishi begreep het niet.

De scarabee van Mukatagara uit de kroon van zijn vader? De scarabee die er volgens zijn vader voor zorgde dat het goed ging met zijn land? De machtigste scarabee van het hele Rijk ging met hem mee op reis?

De gouden scarabee die Dummie van zijn vader mee kreeg voor zijn reis door het hiernamaals heeft de vorm van een mestkever. De oude Egyptenaren vonden mestkevers hele bijzondere beestjes. Ze geloofden dat de kevers zomaar uit mest konden ontstaan. In werkelijkheid was dit natuurlijk niet zo. De mestkevers legden eitjes in mestbolletjes. Na een tijdje kwamen deze eitjes uit en kropen er kleine kevertjes uit het mestbolletje. De oude Egyptenaren wisten dit niet en geloofden in de bijzondere kracht van de mestkever. Ze dachten dat een scarabee-amulet, een hanger in de vorm van een mestkever, de overledene zou beschermen op zijn reis door het hiernamaals en de overledene zou helpen om de juiste antwoorden te geven op de vragen van de goden. Vaak stond er op de achterkant van een scarabee een spreuk. De scarabee werd tussen de windsels van de mummie geschoven.

SLIDE 9

Vijandige dieren

Zoals we hebben gezien, speelden dieren een belangrijke rol in het leven van de oude Egyptenaren. Ze waren een belangrijke voedselbron, dienden als vervoersmiddel van zware goederen, hielpen op het land met bijvoorbeeld het voorttrekken van een ploeg en speelden een belangrijke rol in de godenwereld en in het leven na de dood. Toch konden dieren ook voor problemen zorgen.

Wie de woestijn introk, moest oppassen voor cheeta's en wilde honden. En langs de Nijl was het ook oppassen geblazen, want er kon zomaar een krokodil of een nijlpaard in het riet verstopt zitten. Slangen en schorpioenen konden gevaarlijk zijn. Faraoratten beschermden de Egyptenaren tegen giftige slangen. De kat was een goede vanger van muizen en ander ongedierte, want daar hadden de Egyptenaren veel last van.

Insecten waren geen pretje. Vliegen konden ziekten verspreiden en sprinkhanen vraten aan planten op de akkers. Daar waren de boeren natuurlijk niet blij mee. Nijlpaarden konden ook veel overlast veroorzaken. Als ze met hun enorme gewicht over de akkers renden, was de hele oogst platgetrapt. Een nijlpaard stond dan wel symbool voor vruchtbaarheid en al het goede van de Nijl, het beest kon behoorlijk agressief zijn. Daarom waren de oude Egyptenaren er best bang voor. In graven zijn beeldjes gevonden van Nijlpaarden, waarbij de pootjes voor een gedeelte zijn afgebroken. De oude Egyptenaren waren bang dat het beeldje tot leven zou komen en de eigenaar van het graf zou aanvallen. Daarom braken ze voor de zekerheid een stuk van de pootjes af.

SLIDE 10

Wat zijn we te weten gekomen?

Samengevat zijn we het volgende te weten gekomen over dieren in het oude Egypte:

- De Egyptenaren hadden huisdieren. Alleen de rijke mensen konden het zich veroorloven om enkel voor de gezelligheid dieren in huis te hebben. Populaire huisdieren waren: honden, katten, paarden en apen.
- In het oude Egypte werden ezels gebruikt om zware spullen te vervoeren. Kamelen liepen toen helemaal niet rond in de Egyptische woestijn!
- Rijke mensen konden het zich veroorloven om naast brood, ook vlees en groenten en fruit te eten. Arme mensen aten en dronken veelal brood en bier. En zo nu en dan zelf gevangen vis en gevogelte. Dieren die werden opgegeten waren: koeien, ossen, varkens, schapen, geiten, vissen en gevogelte.
- Veel Egyptische goden hebben het lichaam van een mens met een dierenkop erop of een heel dierenlichaam. Het dier had overeenkomstige eigenschappen met de betreffende god of godin.
- Niet alleen mensen werden gemummificeerd. Er zijn ook dierenmummies gevonden. Er zijn vier soorten dierenmummies:
  - Mummies als voedsel voor een overledene
  - Mummies van huisdieren
  - Mummies van heilige dieren
  - Mummies als offers voor de goden

- Een scarabee, een amulet in de vorm van een mestkever, beschermde de overledene op zijn reis door het hiernamaals. De Egyptenaren geloofden dat de mestkever magische krachten had.
- Naast dat dieren heel erg nuttig waren voor de oude Egyptenaren, hadden ze ook een aantal natuurlijke vijanden. Krokodillen, scorpioenen en slangen konden gevaarlijk zijn. Sprinkhanen waren vervelend, omdat zij aan de gewassen vraten.

Antwoorden werkblad

Bij deze lesbrief hoort een werkblad. De opdrachten sluiten aan bij de lesstof die is behandeld in de digibordles. De antwoorden op deze opdrachten zijn hieronder opgenomen.

Opdracht 1:

Noem twee huisdieren uit het oude Egypte

- Kat, hond, paard, aap

Welk huisdier kwam wel voor in het oude Egypte, maar is bij ons niet meer zo gebruikelijk?

- Aap

Opdracht 2:

Noem vier functies van dierenmummies

1. Mummies als voedsel voor een overledene
2. Mummies van huisdieren
3. Mummies van heilige dieren
4. Mummies als offers voor de goden

Opdracht 3:

Welk dier hoort bij welke functie? Trek een lijn. Er blijft één dier over.

- Vanger van muizen en ongedierte: kat
- Vervoersmiddel: ezel
- Beschermt in hiernamaals: scarabee
- Trekt ploeg voort: os
- Offer voor de goden: dierenmummie
- Voedsel: koe

- Het dier dat over blijft: kameel

Opdracht 4:

Op de volgende pagina staat een afbeelding van godin. Ze mist alleen haar hoofd! Teken het hoofd en kleur de afbeelding in. Denk hierbij aan wat je geleerd hebt over de hoofden van goden.

In de digibordles komt naar voren dat veel goden en godinnen het hoofd of hele lichaam van een dier hebben.

Activiteiten voor in de klas

Kringgesprek:

Elke leerling neemt een foto of afbeelding van zijn favoriete (huis)dier mee naar school. In de kring vertelt iedereen waarom dit dier zo speciaal voor hem of haar is. Aan de hand van enkele vragen kan een groepsgesprek over dieren en het leven na de dood worden gestart. Enkele suggesties: worden huisdieren bij ons begraven? Zouden mensen nog steeds dieren (of andere spullen) mee het graf in nemen? Welke functie zal dit dan hebben? Zouden ze net als bij de Egyptenaren nodig zijn voor in een leven na de dood?

Knutselopdracht: zelf een amulet maken

In de windsels van de mummie zaten vaak amuletten verstopt. Die amuletten moesten zorgen voor bescherming in het hiernamaals. De leerlingen kunnen zelf ook amuletten maken. Van klei kunnen de leerlingen een amulet boetsen. Gieten in gips is ook mogelijk voor de oudere leerlingen, hierna kan er eventueel met een satéprikker in getekend worden. Hiervoor kunnen ze de symbolen die de oude Egyptenaren gebruikten nemen, maar ook symbolen die zij zelf zien als beschermend. Daarna kunnen de creaties nog beschilderd worden.

Knutselopdracht: dierenmummie

Egyptische mummies zijn lichamen van overleden mensen of dieren die in linnen zijn ingewikkeld. Leerlingen kunnen van hun eigen knuffel of pop en met wat rollen oud verband een eigen dierenmummie maken. Tussen de windsels kunnen ze vervolgens hun zelfgemaakte amuletten stoppen.

Spelopdracht:

Wist u dat er ook een Dummie de Mummie-kwartetspel bestaat? Hier is ook een kwartet met dieren in opgenomen.

Extra informatie

Voor meer informatie over de boeken over Dummie de Mummie of over auteur Tosca Menten kunt u terecht op de websites: www.dummiedemummie.nl en www.toscamenten.nl

Voor meer informatie over het oude Egypte en over het Rijksmuseum van Oudheden kunt u terecht op: www.rmo.nl

Wist u dat u met de klas een bezoek kunt brengen aan het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden? Het museum biedt een speciale museumles over Egypte aan, bedoeld voor leerlingen uit groep 5 t/m 7. Voor meer informatie over deze en andere museumlessen kijkt u op:

www.rmo.nl/onderwijs/basisonderwijs/in-het-museum/museumlessen

Op deze webpagina is ook het projectweekpakket over Egypte te vinden.

